

Ewolucja i współczesne znaczenie ochrony przyrody w Lasach Państwowych

Ewa Referowska-Chodak

Instytut Nauk Leśnych SGGW, Katedra Ochrony Lasu, ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa
ewa_referowska-chodak@sggw.edu.pl

Zgodnie z obowiązującą Ustawą o ochronie przyrody, ochrona przyrody jest pojęciem bardzo szerokim, obejmującym zarówno to, co klasycznie przyjęło się rozumieć w tej kwestii (chronione obszary, obiekty, gatunki), jak i najbardziej nowoczesne podejście, czyli ochronę poprzez zrównoważone użytkowanie jej zasobów.

Biorąc pod uwagę te dwa często przeplatające się podejścia, przeanalizowano 100 lat działalności organizacji Lasów Państwowych pod kątem jej zaangażowania w ochronę polskiej przyrody. Zwrócono przy tym uwagę na bardzo zmienne uwarunkowania historyczne, polityczne, gospodarcze i społeczne, w jakich przyszło realizować te zadania, szczególnie w zakresie kształtowania i wdrażania modelu gospodarki leśnej.

W odniesieniu do „klasycznych” form ochrony przyrody, ich ewolucję można prześledzić w odniesieniu do różnorodności chronionych obiektów, ich liczby/powierzchni, a także sposobów ochrony. Współcześnie w każdym z tych aspektów notuje się odpowiednio większe lub znacznie większe bogactwo niż na początku działalności Lasów Państwowych.

W odniesieniu do ochrony przyrody realizowanej w ramach gospodarki leśnej zwraca uwagę jej skala (wielkoobszarowość), a także wpływ na różny poziom różnorodności biologicznej. Prześledzono to na przykładzie wybranych parametrów (m.in. zmiany struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów administrowanych przez Lasy Państwowe). Znaczenie dla ewolucji ochrony leśnej przyrody w ramach gospodarki leśnej mają także takie inicjatywy, jak lasy ochronne (wybrane kategorie), leśne kompleksy promocyjne czy systemy certyfikacji gospodarki leśnej. Współcześnie wachlarz tych możliwości jest znacznie szerszy niż w początkach działalności Lasów Państwowych.

Na współczesną realizację ochrony przyrody w Lasach Państwowych wpływa wiele czynników, spośród których warto zwrócić szczególną uwagę na zmiany klimatyczne, oczekiwania społeczne, rozwój badań naukowych, finansowanie czy znaczenie edukacji społeczeństwa. Mogą one wpływać zarówno na zakres, jak i efektywność tej ochrony.

Oba podejścia do ochrony przyrody w Lasach Państwowych – „klasyczne” i wielkoobszarowe – pozwoliły na przestrzeni 100 lat na osiągnięcie wielu pozytywnych efektów. Przemysłana kontynuacja tego modelu, biorąca pod uwagę nakreślone wyżej problemy, jest wyzwaniem wymagającym szerokiej i rzeczowej współpracy uwzględniającej kompetencje i dotychczasowe osiągnięcia leśników w opisywanym zakresie.